

ELIZAK IRAKATSI TA ERABAKIA.

1860'an Kolonia'ko Eliz-batzarrak gizonaren gorputza beragoko izakietatik aldakuntza bidez sortutzat daukenen iritzia fedearen eta Idazteunaren aurkakotzat jo ta esetsi eban.

Baiña Eliz osoarena ez izanez gafierra, batzar onek joten ebana orduko billakaera noragabeko ta gogoukatzailea baiño etzan. Arrezkero, orraitio, gogoa Jainkoak egifia, baiña gorputza berezko billakaeraz sortua dala egiesten eben batzuek be atzera jo bear izan eben.

Idazteun-batzordeak 1909'an izendatu zituan Asiera liburuan itzeztiz ta edesti arauz artu bear ziran

egiak: Gizonaren sortze berezia; emakumea gizonagandik sortua dala; gizadiaren batasuna; len-gurasoak euren zuzentasunaz, osotasunaz eta ezilkortasunagaz euken zoruna.

Idazteun-batzorde orrena gogotan artu ezkerero, beraz, gizonak aparteko sortzea, jatorri berezia dauala esan bear. Gogoari dagokionez, bakarrik? Bai gorputzari dagokionez ere, aurki, gizona izaki biok osotzen daben ezkerero. Gogoari, lenago be esan dogu, irazapen berezia, Jainkoak ezer-ezetik sortua izatea dagokio. Baiña gorputzari dagokionez Jainkoak bera egikeran lurra erabilli ebala aitortu bearrik ete dago?

Gaur ez dirudi gizagorputza billakaeraz lortu edo sortua dala esatea debekatua dagoanik. Ez dakigu gorputzaren sortze berezi ori zelan aitu bear dan, eta Idazteuneko "lurreko buztifiez" esaera orrek ez dau esan nai Jainkoak berak bitarteko barik egifia danik. Giza-gorputza tankeratu al izateko izadiko billaka, indar ori be Jainkoarena litzake, eta ori aitortu ezkerero, ezin esan giza-gorputza billakaeraz sortua dala esatea galazota dagoanik. Are gitxiago, baldin gogoa ta gorputza, alkartzerakoan Jainkoak gorputzari bere eskualdixoren bat ipifii eutsala esan badaigu.

Pio XI'garrenak erditzuko billakaera gaiztesteko esan eutseenai zorrozkri erantzun eutsen: Ez daigun itxi bear bada barriro zabaldu bear-

Gizonaren jatorria ta Eleiza

—JARRAIPENA—

ERRUPIÑO.

ko dogun aterik. Galileo'gaz jazorik bat be naiko dau Elizak.

Eta Pio XII'garrenak Erromako Jakintza-Akademiari egifiko itzaldian esana da: "Gizonaren sortzeari buruz gai askotan Biologiak, Paleontologiak eta Morfologiak egifiko azterlanak eztabe ekarri egiazko erantzun argi ta zurrrik. Geroaren pentzutan itxi berako dogu itaun batzuen erantzuna; geroak esango dau ia Jainkoak iragarriaren laguntasunaz jakintzak erantzun ziur eta adimena asetzekorik emoten dauskuentz ainbesteko garrantzia daukon gai onetan.

Baiña Aita Santu onen "Humani generis" Enziklika izan da billakaezako iritziaz Elizaren jarkera argiago jarri dabena. Ara emen itzez itz Eliz-idazki onetan irakurtzen doguna: "Quamobrem Ecclesiae Magisterium non prohibet... moderationem et cautelam exigit". Auda:

"Orregatik Eleizaren irakaskintza-kez du debekatzen, gaurko teologi eta giza-jakintzaren ezauerari dagokionez, jakintsu eta bi gaietan ondo gertutuak, beren eztabaida eta billakaeatan evoluzionismu gaiaz jardutezenik, giza-gorputzaren jatorria lendik dan materia bizidun batean billatzen duan artean, —animak zuzenean (inmediatamente) Jaungoikoak sortu dituala sinistera beartzen baigaitu sinismen katolikoak—; baiña eritzi bien arrazoi eta oinarriak, evoluzionismua onartu eta gaitzesten dutenenak alegia, bear dan astuntasun, neurri eta oi-

fiarriz aztarnatu eta epaituaz, eta danak Eleizaren eritzia onartzeko prest egotekotan, Kristok berari eman baizion Idazteunak zuzen (auténticamente) azaldu (interpretar) eta sinimen-dogmak zaintzeko ardua. Batzuk, ordea, ausardi bildurgarriz, ezdabaidako askatasun onen mugak baiño areago dijoaz, aurretik dan materia bizidunetik giza-gorputzaren jatorri erabat ziuerra balitz bezela eta oraindifo arkitutako aztarna eta aztarna oien ondorioak ziur ala erakutsi bailuten jardutean, Jainko-agerpen-iturririk gai ontan zuurtasun eta arduragutxi eskatuko baligu bezela ari baidira".

Itz oneik ez dautse egi-azterketai mugarik jartzen. Egiztatu barik dagoana egiazkotzat jartzea baiño ez daukue debekatzen, oraindik argi aitu barik dagozan Idazteuenko itzak ulertzea eragotzi ez daiguen.

Aita Santu onek beronek, 1953'eko Iraillaren 7'an Genetistai zuzendutako itzaldian, genetikaren azterkaiak izentatutakoan giza-gorputzaren jatorriaz argiro diñosku: "Jakintza-arauzko azterketa ta ezauerari buruz Guk esana gogotan artzea naiko zan gauza bat ulertzeko; alegia, jakintza-bidez egia aztertze, ezautze ko ta sendotze ko ez dala esirik, ez adimenarentzat, ez kristau-gogoarentzat. Esirik, bai, bada; baiña ez egia esipean jartzeko. Zertarako dira esiok? Balizko gauzak ba-diralakotzat ez artze ko, ezaueraturburu bat beste iturburu batek

osotu bearra ez aitzutzeko, egi-iturburu batek izan leien balloa edo emon leien ziurtasuna oker ulertu ez daigun. Oker-iturri oneitatik alde egiteko, orretarako dira esiak; baiña egiarentzat ez da esirik”.

GIZA-BURU ASKO, ALA BAKARRA?

Billakaera dalako ustea ez da dana ustela, gaur be egi puska asko ditu: ez da baiña gauza egiztatua. Ezin, ba, askok nai leuken lez, jakintzaz egiaztutakotzat artu. Baiña gizonaren jatorria beifnik-bein argiztu ezin badogu be, ezingo ete dogu beintzat gizadi-burutzat bikote bat ale geiago ipifii geinkezan jakin? Aztergai barri bat eskeintzen dausku galde onek. Geienak bikote bakarraren, monogenismoaren alde dagoz, baiña badira bikote bat baiña geiago, poligenismoa onartzen dabena be. Batzuk eta besteak egigai billa dabiltz bakotzak bere iritzia sendotu ta egiztatu naian. Luze jo gifaia eztabaida au azaltzen, ez baiña egia non dagoan ez dakigulakoan; non dan Elizak naiko argi adirazi dausku. Billakaeraz Eliza ixilik badago, onetzaz argiro mintzatu da.

Poligenismoaren alde dagozanen joerak eta Idazteunenak ezin ifondik-iflora alkartu. Asierak Adam eta Eba bi gizaki izantatzen ditu: “Biok, gizona ta emakumea, larrugorri ziran, baiña lotsa izateke”. (Gen. II, 25).

Paul Doneak barriz difosku: “Lenbiziko gizona, Adam, bizidun azkai egiña zan; azken, Adam bizirazole adintsu. Lenbiziko gizona, lurretikoa, lurreko; bigarren gizona, zerutikoa. Beraz, lurrekoaren irudiko geran bezela, zerukoaren irudiko gaitezan”. (I Cor. XV, 45).

Erromatarrentzat Idaztiak jatorrizko obena gizon bakar batena dala diño. Adam bakar orren izenpean ezin ifondik-iflora gizon asko ulertu, Lenners'ek difoskunez. Izan be, ez da oi dan izketa gizon-aldra bat aitzatzeko gizon bat bakarra bein eta barriro, ainbeste bider izentatzea. Batez be eziña dirudi gizon bakar ori beste askoren aurrez-aur jartzen danean. Eta egiñ-egifnean be orixe daukagu emen: Kristo, gizon bat bakarra askoren edo guztien aurrez-aurre jarrita. Kristoz ezin leike aldran edo gizatalde bat balitz lez artu. Beraz Adam'ez bere ez. Jatorrizko obena bat bakarra da, guztiok joten gaituana. Beraz, lenengo gizona bat bakarra ta ez asko.

Ba-eukan Vatikano'ko Batzarrak eztabaida au ebazteko gogoa, baiña gai onetara eldu orduko azkena izan eban. Alan be, Trento'ko Batzarreko erabakietan arkitu daikegu monogenismoa irakatsita. Bosgarren eta seigarren batzar-aldietan gizon bati ezartzen jako jatorrizko obena. Begira azkenez Pio XII'garrenak “Humani generis” Idazkian zer difoskun poligenismoaz: “Cum vero... inest unicuique proprium”.

Ots: “Baña poligenismua deritzai-

on beste eritzi orretaz (hipótesis) jardutean, ez dute orrela eskubiderik (askatasunik) Eleizaren semeak. Katolikoak ez baidezakete onartu, Adan ezkerro lurrean beragandik, guzcion egiazko aitagandik bezela, sortu ez diran benetako gizonak izan direla, edo Adam'ek lenengo guraso-talde bezela zerbait adierazten digula esaten dutenen eritzia (sentencia). Eritzi ori ezin ditekete inñola ere, egia agertuaren iturri eta Eliz-irakaskintzako agerkaiak (documento) jatorrizko pekatuaz erakusten digutenarekin adiskidetu; alegia, jatorrizko pekatua, egiaz Adam bakar batek egindako pekatutik datorrela, eta jatorriz guziori zabaldurik, bakoitzari berezko zaiola.

AZKEN-ITZA

Esanak esanda, ona gai onetan azken-itza:

Sinismenak gizonez berako bizidun guztiak Jainkoak egina dira la diñosku, zelan eta zeinbestean egin ebazanik ez badiñosku be. Jakintzaren egitekoa da zelan izakiak, urrengorik urrengo, bata bestea billakatu, sortu diran aztertzea ta billatzea.

Gogoa Jainkoak ezer-ezetik sortarazitakotzat, irazantzat damosku siñismenak. Jakintzak be Jainkoaren

esku-ipintze berezi bat eskatzen dau gogoen sortzea azaltzeko, aren iritzi be gogoa ezin daiteke ekai utsetik etorri.

Oraifarteko argibide ta egigaiekin ezin dau jakintzak giza-gorputza zelan tankeratua izan zanik ziur atera ta azaldu. Zantzu batzuetatik billakaeraz etorria dala dirudi; bide onetatik be ezin-ulertu andiak agertzen jakuzanarren. Sinismenak barriz, ez dau oraindik onetzaz ezer erabaki, ez Idazteunen argiak egi osotzat artzeko gauzarik aurkeztu.

Ba-daiteke jakintza ta esegesi-azterketen alegiñakin gaurko gizonak ainbeste kezkatzen daben korapillo au azkenez askatzea. Ezagutza jakingarri bat geiago opatuko dau tso gizon jakintzari argiegite onek.

Gizonentzat, gizon-zurrian beinbeñena irazapenaren egia jakitea da, ez irazapen ori zelan dan jakitea. Eta ezin ukatu jakintzak eta siñismenak, batak eta besteak, gizonaren sortzea ikusmeneko izakien artean Jainkoak egina egintzarik onen eta garaientzat daukala.

Ez dabe, beraz, evolucionismo edo billakaerak eta irazapenaren aburuak ain sarritan ezartzen dautsen besteko alkar aitu-ezifilik. Ezin dogu billakaera beste barik, aurreztik baztertu, ondo ulertu ezkerro egi biurtzeko antz aundiak artuaz doata.